

**SOBRE LA CAPACITAT
DE COMMOUNE DEL
DRAMATURG RUS**

Imma
Merino

Periodista

**ELS MIRALLS DE
LA FICCIÓ**

Txèkhov i la fragilitat humana

JORDI SOLER

No recordo que ningú m'hagi preguntat mai de manera concreta quin dramaturg em commou més, però, cosa rara, per a aquesta hipotètica pregunta tinc una resposta clara: Anton Txèkhov. He vist diferents muntatges de diverses obres de l'escriptor rus i la meva memòria tendeix a destacar aquell de *L'hort dels cirerers* amb el qual, fa més de deu anys, Lluís Pasqual va tancar provisionalment el Lliure de Gràcia. Però fins i tot en el cas dels que m'han agradat més aviat poc, sempre hi ha hagut algun moment que m'ha emocionat, com si hi percebés una persistència de la matèria txekhoviana, que, coberta amb un tel de malenconia, sempre està feta d'una profunda comprensió davant la fragilitat humana i d'una compassió respecte a les ferides creades pel desacord entre la realitat i el desig. No hi ha cap obra de Txèkhov en què no hi reconegui alguna cosa que

No hi ha cap obra seva en què no hi reconegui alguna cosa que té a veure amb l'experiència de viure

té a veure amb l'experiència de viure, que en part és la de conviure amb una decepció que el pas del temps arrossega i expandeix: La vida que vam imaginar mai acabarà de fer-se real.

RECENTMENT HE TORNAT A experimentar la commoció que em procura el teatre de Txèkhov. Ho he fet per partida doble en pocs dies, gràcies a la programació del festival Temporada Alta que pràcticament ha fet coincidir dues maneres diverses d'aproximar-se a l'obra dramàtica d'aquest metge que va morir de tuberculosi: Una és la de l'argentí Daniel Veronese, que, ara a propòsit de *La gavina* i després d'abordar *Les tres germanes* i *Oncle Vània*, continua la reescriptura dels textos txekhovians; l'altra, de concepció posem-ne més clàssica i en principi més fidel al text original, és la del director rus Lev Dodin i la companyia Maily Teatr de Sant Petersburg, que van dur al Municipal de Girona la seva versió d'*Oncle Vània*. Però tant l'una com l'altra interpel·len les obres respectives des del present amb la convicció que continuen vius en nosaltres aquells personatges que Txèkhov va concebre a finals del segle XIX.

AMB EL TÍTOL de *Los hijos se han dormido*, Daniel Veronese suprimeix personatges, modifica diàlegs i fa més contemporani el llenguatge, altera situacions, però, a la vegada fidel a l'autor, Txèkhov hi resta plenament i així el que ens commou, com ara l'extrema vulnerabilitat de Nina, que va voler ser actriu i va seguir l'impuls d'un amor que la destrossa, i de Konstantin, que volia escriure per salvar-se ell mateix de la desesperació. La casa de camp de *La gavina* és l'escenari d'una circulació del desig que estranyament és recíproca: Cadascú estima un altre que a la vegada n'estima un altre. Fins i tot quan hi ha una correspondència del desig, com en el cas de la jove Nina i l'escriptor consagrat Trigonin, hi ha una desigualtat entre els dos personatges que devasta el més fràgil. Hi ha una visió de l'artista com un egoista, que, considerant la idea que el dramaturg va projectar-se en Trigonin, es pot veure com una autocrítica.

L'AMOR TAMBÉ ÉS ESTRANYAMENT correspost a *Oncle Vània* i si ho és, com en el cas d'Elena Andreevna i el metge Astov Mikhaïl Lvovich, no hi ha la capacitat, no sé si dir-ne el coratge, de viure'l. En aquesta obra, hi ha un altre dels personatges més fràgils de Txèkhov: Sonja, que estima calladament Astov i li ho fa saber a Elena en una nit de confiança que, en el muntatge de Lev Dodin, arriba després d'una pluja que es fa sentir mentre el metge s'entrega a l'alcohol. Són moments que transcorren a la penombra i en els quals el teatre de Txèkhov es fa experiència íntima i pot arribar a l'espectador com una carta que pot semblar personalment adreçada. Acordant-se amb la subtilitat de Txèkhov, són moments, però, excepcionals en aquesta proposta de Lev Dodin que, tanmateix, sembla participar d'una certa tendència actual a remarcar els elements humorístics de l'autor. A parer meu, hi ha humor en Txèkhov, però transitat per una malenconia que casa malament amb l'estridència. La pròpia obra de Txèkhov és una matèria ben fràgil.

L'home dels anuncis

Àngel
Quintana

Periodista i professor

De tant en tant, per entendre aquesta complicada crisi, resulta útil anar cap a l'Amèrica dels anys trenta. Quan Roosevelt ja havia imposat la política del New Deal, va aparèixer la pel·lícula de Frank Capra *Juan Nadie*. Una periodista s'inventava les reivindicacions d'un americà mitjà i arran de l'èxit de la seva proposta feia un càsting per trobar un personatge –Gary Cooper– perquè encarnés els valors de la classe mitjana. Al final, John Doe –el Juan Nadie del títol castellà– feia un discurs en què es presentava com "l'home cap al qual van dirigits els anuncis". L'afirmació sempre m'ha fet pensar. Qui és aquest individu cap al qual s'ha dirigit la publicitat? És el mateix cap al qual s'escriuen els diaris i posteriorment es varen pensar els programes de televisió? És l'individu cap al qual es va construir la societat de consum?

En els anys trenta, Roosevelt havia prefigurat la figura del *common man* –l'home del carrer– per tal de qüestionar la figura del *self made man* –l'emprenedor de la societat lliberal– que havia portat amb els seus excessos el capitalisme cap a la fallida. Avui, podem veure com les coses no són tan diferents. Si ho analitzem de forma simple veurem com els *self made men*, amb la complicitat de les grans finances, varen generar excessos diversos com la bombolla immobiliària. La societat de consum que havia creat un cert benestar se'n va començar a ressentir i amb ella el pes de la inversió pública. Ara, en lloc de privilegiar el *common man* se'l criminalitza, se li qüestionen els drets que ha adquirit i se li retalla el sou. En la societat del benestar l'encarnació més emblemàtica del *common man* han estat sempre els funcionaris. Són els que no especulen, els que en temps d'enriquiment no s'enriqueixen i els que intenten mantenir el seu nivell de benestar mitjà. Ara, comencen a sorgir discursos contra ells. Alguns els consideren privilegiats perquè varen assolir un règim laboral digne o simplement perquè varen ser el motor d'una certa estabilitat del consum.

La gran paradoxa de tot plegat és que després de reconèixer que els *self made men* varen posar-nos ala crisi, ara se'ls vota perquè aniquilin el ciutadà mitjà, tornin a triomfar i imposin la política de l'excés com a camí de sortida. En vista d'aquesta gran paradoxa, la gran qüestió consisteix a preguntar-nos qui serà ara el nou individu cap al qual aniran dirigits els anuncis.